

INHOUD

Voorwoord bij <i>Jazzportretten</i>	MAKOTO WADA	•	7
Voorwoord bij <i>Jazzportretten 2</i>	HARUKI MURAKAMI	•	9

Chet Baker	•	12
Benny Goodman	•	16
Charlie Parker	•	20
Fats Waller	•	24
Art Blakey	•	28
Stan Getz	•	32
Billie Holiday	•	36
Cab Calloway	•	40
Charles Mingus	•	44
Jack Teagarden	•	48
Bill Evans	•	52
Bix Beiderbecke	•	56
Julian Cannonball Adderley	•	60
Duke Ellington	•	64
Ella Fitzgerald	•	68
Miles Davis	•	72
Charlie Christian	•	76
Eric Dolphy	•	80
Count Basie	•	84
Gerry Mulligan	•	88
Nat 'King' Cole	•	92
Dizzy Gillespie	•	96
Dexter Gordon	•	100
Louis Armstrong	•	104

Thelonious Monk	•	108
Lester Young	•	112
Sonny Rollins	•	116
Horace Silver	•	120
Anita O'Day	•	124
The Modern Jazz Quartet	•	128
Teddy Wilson	•	132
Glenn Miller	•	136
Wes Montgomery	•	140
Clifford Brown	•	144
Ray Brown	•	148
Mel Tormé	•	152
Shelly Manne	•	156
June Christy	•	160
Django Reinhardt	•	164
Oscar Peterson	•	168
Ornette Coleman	•	172
Lee Morgan	•	176
Jimmy Rushing	•	180
Bobby Timmons	•	184
Gene Krupa	•	188
Herbie Hancock	•	192
Lionel Hampton	•	196
Herbie Mann	•	200
Hoagy Carmichael	•	204
Tony Bennett	•	208
Eddie Condon	•	212
Jackie & Roy	•	216
Art Pepper	•	220
Frank Sinatra	•	224
Gil Evans	•	228
Nawoord bij <i>Jazzportretten</i> HARUKI MURAKAMI	•	233
Nawoord bij <i>Jazzportretten 2</i> MAKOTO WADA	•	235
De 'soundtrack' van het boek	•	237

Als jonge tiener werd ik een groot film liefhebber. Zo zag ik in die tijd ook *A Song is Born*. Daarin vertolkt Danny Kaye een stijve professor die in zijn ivoren toren klassieke muziek bestudeert, maar op een dag te weten komt dat er ook zo iets als jazz bestaat en vervolgens eropuit trekt om zo veel mogelijk die muziek te beluisteren.

Deze komedie betekende tevens mijn persoonlijke introductie tot de jazz. Benny Goodman, Tommy Dorsey, Louis Armstrong, Lionel Hampton... al die vooraanstaande muzikanten spelen erin mee en laten je van hun muziek genieten.

En zo verschenen cinema en jazz vrijwel gelijktijdig in mijn leven. Eerst raakte ik vertrouwd met swing, omdat dit genre vaak in films voorkwam, en vervolgens ging ik terug in de tijd om oudere jazz te verkennen. Zo kreeg ik in mijn latere tienerjaren belangstelling voor de geschiedenis van de jazz. Inmiddels was ook bebop ontstaan. Naar die nieuwe jazz moest ik dus ook wel luisteren.

Toen ik op de universiteit zat waren Thelonious Monk en Miles Davis al grote namen, terwijl ook 'Satchmo' en Duke Ellington nog volop actief waren. George Lewis en Kid Ory waren eveneens nog gezond en wel. Ik luisterde dan ook naar veel jazz, uit allerlei periodes, van allerlei soorten.

En toen werd ik volwassen. Ik was dol op muziek, maar

er moest brood op de plank komen en ik koos voor de baan van illustrator. Nu en dan houd ik een tentoonstelling. Bij een solo-expositie kan ik, anders dan bij mijn werk van alledag, vrij het thema bepalen. Ik baseer me dan vaak op mijn favoriete films of muziek.

8 In 1992 hield ik zo'n expositie met als titel 'JAZZ'. Ik beeldde daarin twintig jazzmuzikanten af die ik persoonlijk had uitgekozen. Die portretten trokken toen de aandacht van Haruki Murakami en hij was zo goed er korte essays bij te schrijven. In 1997 hield ik dan weer de tentoonstelling 'SING', ook deze met portretten van figuren uit de jazzwereld. Die zijn nu samen met nog een aantal nieuwe, zesentwintig in totaal, verzameld in dit boek.

Haruki Murakami's liefde voor jazz is nog vuriger en dieper dan de mijne. De portretten voor de tentoonstellingen vonden op diverse plekken een onderkomen en raakten zo van elkaar verwijderd, maar dankzij Murakami's teksten konden de door mij afgebeelde jazzmuzikanten elkaar opnieuw op één plek ontmoeten. En daar ben ik blij om.

Dit boek is, zoals je al uit de titel kunt opmaken, een vervolg op *Jazzportretten*, dat Makoto Wada en ik eerder uitbrachten samen. Het format en onze aanpak waren precies zoals de vorige keer: Wada selecteerde eerst de jazz-muzikanten en maakte hun portret, waarna ik een tekst toevoegde.

Werk als dit voelt voor mij eerlijk gezegd niet als een inspanning. Oké, zal ik vandaag eens wat over Clifford Brown schrijven, denk ik bijvoorbeeld, en dan haal ik voor het eerst sinds lang nog eens wat albums van 'Brownie' uit het rek, leg die op de draaitafel (ja, natuurlijk zijn het elpees), ga lekker in mijn vertrouwde stoel zitten en luister enige tijd naar de muziek. De dingen die daarbij opdoemen in mijn hoofd vat ik vervolgens samen in een tekst van de gewenste lengte, ditmaal aan mijn bureau gezeten. Dat mijn werkkamer ook dienstdoet als luisterruimte is op zulke momenten mooi meegenomen.

Als speakers gebruik ik in deze kamer zo'n grote oude – en zonder twijfel ook erg ouderwetse – Back Loaded Horn unit van JBL. Nu ik er eens over nadenk, luister ik al vijftientwintig jaar lang onafgebroken via deze geluidskanalen naar jazz. Of dat nu een goede of een slechte zaak is, bij de sound van jazz kan ik me bijgevolg niets anders meer voorstellen. Mijn lichaam is zo aan dat geluid gewend dat het zich eraan heeft aangepast. Ik ben me er na-

tuurlijk terdege van bewust dat er in deze wereld geweldig geluidskwaliteit bestaat, maar als een mol die graag thuiszit houd ik me eeuwig schuil in dit gezellige, warme nest.

Mijn kijk op jazz is daar grotendeels mee te vergelijken: die is en blijft hoogstpersoonlijk en geldt louter voor mij. Hij lijkt ook nauwelijks te evolueren. Bovendien zijn zich er door de jaren heen allerlei herinneringen rond gaan hechten, wat de dingen soms een onverwachte richting uit stuurt.

10

Als je over de muzikanten die hier aan bod komen met mij van mening verschilt, denk daar dan ook liever niet te diep over na. Ik heb gewoon met plezier naar de muziek geluisterd en heb er met plezier teksten over geschreven, meer niet. En als ik er wonderwel in slaag jou dezelfde nestwarmte te laten voelen die ik zelf voel, zou niets me meer vreugde schenken.

CHET BAKER

- 12 Bij de muziek van Chet Baker hoort de onmiskenbare geur van jeugd. Talrijke muzikanten hebben hun stempel gedrukt op de jazzscene, maar wie anders geeft je zo intens het gevoel dat er 'jeugd' in de lucht hangt?

In Bakers muziek zit hartzeer, een innerlijk landschap, onmogelijk over te brengen zonder zijn kenmerkende klankkleur en frasering. Hij was in staat alles heel natuurlijk naar binnen te zuigen als lucht en weer naar buiten te blazen als levensadem. Vrijwel niets eraan was kunstmatig in elkaar gestoken. Hij hoefde niet zo nodig iets in elkaar te steken, hij was zelf zoals hij was al 'iets bijzonders'.

Maar dat 'bijzondere' heeft hij allesbehalve lang kunnen bewaren. Als bij een mooie zonsondergang in volle zomer werd zijn glans al snel opgeslokt door het duister. En de neergang die drugsmisbruik onvermijdelijk met zich meebrengt, ging op hem wegen als een lening waarvan de terugbetalingstermijn was verstreken.

Baker lijkt op James Dean. Hij lijkt uiterlijk op hem, maar even sterk in zijn charismatische en destructieve persoonlijkheid. Ze proefden gulzig van hun stukje tijd en de opgenomen voedingsstoffen strooiden ze met gulle hand tot de laatste kruimel weer uit over de wereld. Maar anders dan Dean overleefde Baker dat stukje tijd. Het is misschien erg om het zo te zeggen, maar dat was tevens Chet Bakers tragedie.

De comeback en de herwaardering van Chet Baker in de jaren zeventig vond ik persoonlijk natuurlijk een heuglijke zaak. Maar in mijn geest wil ik toch voor altijd zijn strakke, levendige spel van midden jaren vijftig aan de Westkust opslaan, toen de frontale botsing tussen Baker en zijn tijd vlijmende vonken in het rond deed spatten.

14

Het meesterschap van de vroege Chet Baker is te horen bij het *original quartet* van Gerry Mulligan, maar hoe hij speelde met zijn eigen kwartet is ook geweldig. De 10-inch plaat *Chet Baker Quartet* van Pacific Records is een opname uit zijn prilste periode als bandleider, en de knapperig verse, bijna onhandige klankkleur en frasering hebben iets wat je recht naar het hart gaat. Pianist Russ Freeman, met zijn heldere touch en zijn bijzonder gevoel voor ritme, verschaft een fraaie achtergrond bij de 'rechtlijnigheid' die Bakers trompet produceert.

In zijn spel in dit kwartet met één blaasinstrument proef je een soort eenzaamheid, verzonken achter de gezellige, vrolijke façade. Zijn non-vibrato boort zich dwars door de lucht en verdwijnt met opvallend gemak. Nog voor het lied helemaal lied is geworden, wordt het al opgeslokt door de muren om ons heen.

Het is technisch niet verfijnd. Er wordt niet uitgekapt met kunstjes. Het spel is verbazend open en eerlijk. We voelen ons zelfs ongerust: als hij zo speelt, zal hij dan niet ergens struikelen, zal hij niet met een harde krak breken? Het geluid is door en door puur, en pathetisch. Misschien heeft het niet genoeg diepte om de geschiedenis in te gaan. Maar juist dat gebrek aan diepte schudt ons hart dooreen. Het lijkt op iets wat we ergens hebben meegemaakt. Het lijkt er *o zo sterk* op.

Chet Baker Quartet
Pacific Jazz PJLP-3

CHET BAKER • 1929-1988

Geboren in de staat Oklahoma. Wordt in 1952 lid van het kwartet zonder piano van baritonsaxofonist Gerry Mulligan. Stelt een jaar later zijn eigen combo samen. Wordt met zijn coole, lyrische trompetspel en neutrale zang een ster van de *westcoastjazz*. Maakt na een lang hiaat in de jaren zestig vanwege drugsproblemen een comeback in 1973. Is ook te zien in de documentaire *Let's Get Lost* uit 1988, maar overlijdt in Nederland nog voor de release ervan.

Alle in dit boek genoemde albums en hun nummer komen uit de persoonlijke platencollectie van de auteur.

BENNY GOODMAN

16 Bekeken met ogen van nu kleeft aan de ‘*the king of swing*’ Benny Goodman het imago van een erg conservatief, commercieel gewiekst muzikant, maar hij is wel degene die radicaal brak met een tot dan toe ongeschreven regel in de muziekwereld: dat zwarte en witte muzikanten niet zij aan zij in dezelfde band speelden. Op vibrafoon zette hij Lionel Hampton, op piano Teddy Wilson, en op gitaar Charlie Christian. Nogal wat mensen in zijn omgeving spraken hem hierop aan, maar dat kon hem niet schelen. Wat je ook van hem zegt, Goodman stelde de muziek altijd voorop, neem ik aan. Zolang het geluid dat uit een instrument kwam geweldig was, zolang het maar lekker swingde, zou hij wellicht zelfs een zeemeermin hebben aangeworven.

In elke periode de beste muzikanten rekruteren, nieuwe wind verwelkomen en er zo voor zorgen dat zijn orkest altijd op prikkelende wijze aanwezig bleef in de voorhoede, dat was voor Goodman de topprioriteit, meer dan huidskleur of wat dan ook. Natuurlijk, toen hij in zijn latere jaren met pure modernisten zoals Zoot Sims en Phil Woods in zee ging, liep het niet verwonderlijk uit de hand en ontstonden er strubbelingen. Voor het hele verhaal over deze turbulente affaire verwijs ik naar het boek *From Birdland to Broadway* van bassist Bill Crow. Toch serveert zelfs deze eclectische, chaotische band, voor zover we kunnen horen

